

کتاب العقل

ملا خلیل قزوینی

www.ketab.ir

کتاب العقل

خلیل قزوینی

ناشر: بی‌زمان

چاپ اول: ۱۳۹۳

قطع: رقعی

تعداد صفحات: ۱۰۱ صفحه

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

بها: ۲۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۹۹۱-۹۰۰-۰

۱. تمام حقوق چاپ و نشر و دیگر حقوق باز نشر در هر صورت محفوظ است. انتشارات بی‌زمان است.

آدرس: ضلع شمالی کاخ نیاوران، کاشاتک، کوچه پانزدهم، شماره ۱۰۱ واحد همکف

سروش‌نامه	قزوینی، خلیل بن غازی، ۱۰۰۱-۱۰۰۱ ق.
عنوان قراردادی	الکافی، اصول، فارسی - عربی، برگزیده
عنوان و نام پدیدآور	کتاب العقل / خلیل قزوینی
مشخصات نشر	تهران: نشر بی‌زمان، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	۳۵۴ ص. ۵/۲۱×۵/۱۴، ۵ س.م.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۶۹۹۱-۹۰۰-۰
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	فارسی - عربی
یادداشت	کتاب حاضر توسط سروین رخ در سال ۱۳۹۳ منتشر شده است.
یادداشت	کتاب حاضر شرحی بر بخش‌هایی از کتاب "اصول کافی" اثر محمد بن یعقوب است.
موضوع	کلیتی، محمد بن یعقوب - ۳۲۹ ق. الکافی، اصول -- نقد و تفسیر
موضوع	عقل (اسلام)
موضوع	عقل (اسلام) -- احادیث
موضوع	احادیث شیعه -- قرن ۴ ق.
شناسه افزوده	کلیتی، محمد بن یعقوب - ۳۲۹ ق. الکافی، اصول، برگزیده، شرح.
ردم بنی ک.م.م	الف ۱۳۹۳ ۴۲۳۶۵ ۲۲۰ ک ۸/۲۹۶ BP
رده بندی دیویی	۲۹۷/۲۱۲
شماره کتابشناسی ملی	۳۵۲۹۳۴۶

فهرست

خطبه کافی	۱۳
کتاب العقل	۸۱
باب اول بَابُ الْعَقْلِ وَالْجَهْلِ	۸۳
باب دوم بَابُ قَرْضِ الْعِلْمِ وَوُجُوبِ كَلْبِهِ الْحَشَّ عَلَيْهِ	۱۶۰
باب سوم بَابُ صِفَةِ الْعِلْمِ وَفَضْلِهِ وَفَضْلِ الْكَلْبِ عَلَيْهِ	۱۶۸
باب چهارم بَابُ أَصْنَافِ النَّاسِ	۱۷۷
باب پنجم بَابُ ثَوَابِ الْعَالَمِ وَالْمُتَعَلِّمِ	۱۸۱
باب ششم بَابُ صِفَةِ الْعُلَمَاءِ	۱۸۱
باب هفتم بَابُ حَقِّ الْعَالَمِ	۱۹۴

باب هشتم بَابُ فَقْدِ الْعُلَمَاءِ	١٩٦
باب نهم بَابُ مُحَالَسَةِ الْعُلَمَاءِ وَصَحْبَتِهِمْ	٢٠١
باب دهم بَابُ سُؤَالِ الْعَالِمِ وَتَذَاكُرِهِ	٢٠٥
باب یازدهم بَابُ بَذْلِ الْعِلْمِ	٢١١
باب بیست و یکم بَابُ التَّنْهِي عَنِ الْقَوْلِ بِغَيْرِ عِلْمٍ	٢١٤
باب بیست و دوم بَابُ حَنْ عَمَلٍ بِغَيْرِ عِلْمٍ	٢٢٠
باب چهل و دوم بَابُ اسْتِعْمَالِ الْعِلْمِ	٢٢٢
باب پانزدهم بَابُ التَّكَلُّفِ بِعِلْمِهِ وَالْمُبَاهِي بِهِ	٢٢٩
باب شانزدهم بَابُ التَّحْجُّجِ عَلَى الْعَالِمِ وَتَشْدِيدِ الْأَمْرِ عَلَيْهِ	٢٣٤
باب هفدهم بَابُ النُّوَادِرِ	٢٣٨
باب هجدهم بَابُ رِوَايَةِ الْكُتُبِ وَالْخُدُشِ وَفَضْلِ الْكِتَابَةِ وَالتَّمَسُّكِ بِالْكِتَابِ	٢٤٠
باب نوزدهم بَابُ التَّقْلِيدِ	٢٤٨
باب بیستم بَابُ الْبِدْعِ وَالرَّأْيِ وَالْمَقَایِسِ	٢٥١
باب بیست و یکم بَابُ الرَّدِّ إِلَى الْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ وَأَنَّهُ لَيْسَ شَيْءٌ	٢٥٦

مَنْ الْحَالِلِ وَالْحَرَامِ وَجَمِيعِ مَا يَخْتِاجُ النَّاسُ إِلَيْهِ إِلَّا وَقَدْ جَاءَ
فِيهِ كِتَابٌ أَوْ سُنَّةٌ ٢٩٧

باب بیست و دوم بَابُ اخْتِلَافِ الْحَدِيثِ ٣١٢

باب بیست و سوم بَابُ الْأَخْذِ بِالسُّنَّةِ وَشَوَاهِدِ الْكِتَابِ ٣٤٤

بسم الله الرحمن الرحيم

فتی صاف و سبب به ماہی شرح کافی احادیث رازداران الہی، گشاد نعیم نامتناہی حمد بی شریک است - تفسیر شأنہ - کہ بہ دلالت کریمہ: «وَمَا كَانَ النَّاسُ إِلَّا أُمَّةً وَاحِدَةً فَاخْتَلَفُوا» و کریمہ: «كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً نَبَّيْتُ اللَّهُ النَّبِيِّينَ»، جمیع افراد انسان را جاہل بہ غیب و مایل بہ دعوی و اختلاف ندیدہ تا دور رسیدہ بہ بی مکابرہ اختلاف در آن و در دلیل آن رود و خلاق را احتیاج بہ کسی کہ حکم بدد در آن شد، ہمگی محتاج بہ حکم الہی و کتاب سماوی باشند و غیر انبیا، محتاج بہ انبیا و انبیاء معراج بہ حی خالق ارض و سما بودہ، هیچ کدام در آن، انکار ربوبیت رب العالمین نکنند؛ یعنی شکی در حکم و صاحب کل اختیار ہر کس و ہر چیز نمایند.

و بہ مؤدای: «وَلَوْ لَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّي خَضِي بَيْنَهُمْ فِيمَا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ» رعایت احتیاج بہ امام معصوم مقرر فی الطاعہ در ہر زمانہ بودہ بشرای کام خود را بہ محکمت قرآن، صریح نساخت؛ بلکہ هنوز راہ اختلاف در آن باقی گشت بہ علم جمیع آنها و صیا را نواخت تا تشنگان زلال ايقان و راعیان شروط ایمان، بہ توجہ و تامل تمام در اقوال خود، استفاضہ از کلمات مشکل گشای ائمہ اثنا عشر - عَلَیْهِمْ صَلَوَاتُ اللَّهِ تَعَالَى - تا توفیق الی یومِ الْمُخْشَر - نمایند و در افعال خود، راہ پیروی احادیث و آثار ایشان پیمایند.

و صلوات نامیات بر جمیع انبیا و حجج، خصوصاً ہادی سُبُل، مأمور بہ امر: «قُلْ كُنْتُ يَذْعَانِ مِنَ الرُّسُلِ»، شفیع عاصیان، رحمت عالمیان، ثمرہ شجرہ قریش.

از آل ہاشم و عدنان، خاتم النبیین محمد بن عبد اللہ؛ و وصی او بہ نص قرآن، حلال مشکلات، کشف مبہمات، رازدار حضرت مصطفی، صف شکن میدان لافتی، نعمۃ اللہ العظمی، کلمۃ اللہ الکبری - اسد اللہ الغالب، امیر المؤمنین علی بن ابی طالب، و جمیع اوصیا

دین پناه و یک رنگان این خاندان ولایت نشان عاید گردد. سَمْعًا و طَاعَةً گفته، چون اوصاف و شمایل اعلیٰ حضرت، پادشاه اسلام را موافق دو حدیث که مذکور می شود، دید، به عرض رسانید که: شیخ ابو جعفر طوسی (که مصنف کتاب تهذیب الأحکام و کتاب استبصار است) تابی در احادیث غیبت صاحب الزمان - عَلَيْهِ صَلَوَاتُ الرَّحْمَنِ - تصنیف کرده و در آن کتاب، حدیث از حضرت رسول ثقلین - عَلَيْهِ و آلِهِ السَّلَام - روایت کرده موافق این تأیید دین مبین که ... شد و امید آن است که روز به روز در تزیاید باشد:

دیگری آن که گفته که: «عَنِ النَّبِيِّ ﷺ أَنَّهُ قَالَ: يَخْرُجُ رَجُلٌ مِنَ الدُّنْيَا، يَتَقَلَّبُ فِي الْجِبَالِ وَالسَّهْلِ وَالْوُغُورِ خَوْفًا وَهَيْبَةً، وَيُسْرَى النَّاسُ إِلَى صَاعَتِهِ؛ النَّبِيُّ وَالْفَاجِرُ، وَيُؤَيِّدُ هَذَا النَّبِيُّ.»

و چون لفظ «ذَلِمْ»، مشترک است میان محلتی از محلات قزوین و ساکبانه مبارکه در آن جا واقع است و الحال به «دیلحه کوچه» مشهور است و میان طائفه یا مومنه قزوین، سرحد آن است، می تواند بود که این دو حدیث شریف، بیان یک واقعه باشد و امید است که آن مددکار، این پادشاه دین پناه باشد، **إِنْ شَاءَ اللَّهُ تَعَالَى**. و به عرض رسانید که: تا عجمه شریف اسلام، مشرف شده اند، در میان ایشان این قسم تأییدی واقع نشده [است]. الحق، که

یعقوب بن اسحاق الرازی الکلبینی که مخالفان نیز اعتراف به کمال فضیلت او نموده‌اند، از روی احتیاط تمام، آن را در بیست سال تصنیف کرده در زمان غیبت صفرائی حضرت صاحب الزمان - عَلَیْهِ وَ عَلَیْ آبَائِهِ صَلَوَاتُ الرَّحْمَنِ - که شصت و نه سال بوده و در آن زمان = مؤمنان، عرض مطالب می‌کرده‌اند به توسط سفرا (یعنی خبر آورندگان از آن حضرت) و ایشان - چهار کس بوده‌اند به ترتیب = و سوای ایشان و کلا بسیار بوده‌اند که اموال از شیعه امامیه می‌گرفته‌اند و می‌رسانیده‌اند. و محمد بن یعقوب، در بغداد، نزدیک سفرا بوده و در سال فوت آخر سفرا، ابو الحسن، علی بن محمد السمری - رَحِمَهُ اللهُ تَعَالَى - که سال سیصد و بیست و نه هجری باشد، فرستاد و یک سال قبل از آن.

پس می‌تواند بود که هر حدیثی در این کتاب که در عنوانش «وَقَدْ قَالَ الْعَالِمُ عَلِيهِ السَّلَامُ» باشد یا «فَرَضَ حَبِيبُ آخِرٍ» یا مانند آنها باشد، نقل از صاحب الزمان علیه السلام باشد بی‌واسطه یا به توسط یکی از سفرا، مگر این که قرینه صادقه بآن باشد، و مصنف - رَحِمَهُ اللهُ تَعَالَى - در آن زمان، از این اظهار نمی‌توانسته کرد و شاید که این کتاب مبارک، به نظر اصلاح آن حجت‌الخدای تعالی رسیده باشد؛ واللّه اعلم! مخفی نماند که اگر ترجمه، همه جا موافق لفظ عربی باشد، و در بعضی جاها اگر اکتفا به مضمون شود، نمی‌توانند دانست که هر لفظی از عربی، چه معنی، دارد یا نه، میانه می‌گزینیم و معذور باید داشت؛ چه بیان قصد امام معصوم، صلبی است بزرگ که باز بچه و ترک فضولی در آن به قدر وسع احتیاطی است لازم بر فائده.

بدان که آیات قرآن دو قسم است: اول، محکمات و ثبوتات، و ثانی، متشابهات. محکمات، آیاتی است که دلالت آنها بر معنی، صریح باشد و احتمال ندارد که خلاف آن باشد و غیر آنها متشابهات است. و ما آنچه در ترجمه بعض متشابهات می‌گوییم، یا نقل است یا محض اظهار احتمال؛ چه تفسیر آنها از پیش خود، جایز نیست. این است شروع در شرح.